

Barbara Surma

ORCID: 0000-0001-8781-7643

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Pedagogiczny

Wprowadzenie

Tematyka kolejnego numeru kwartalnika „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” porusza kwestię rozumienia dziecka we współczesnym świecie. Odwołując się do Raportu dla UNESCO, przygotowanego przez Jacquesa Delorsa (1998), w którym to wskazano, że edukacja XXI wieku powinna opierać się na czterech filarach: „uczyć się, aby wiedzieć; uczyć się, aby działać; uczyć się, aby żyć wspólnie; uczyć się, aby być”, pragniemy na nowo spojrzeć na dziecko i jego dzieciństwo, a zwłaszcza na jego „bycie dzieckiem” i jego „uczenie się bycia we współczesnym świecie”.

Badania nad dzieckiem i dzieciństwem są prowadzone przez wielu polskich i zagranicznych naukowców, którzy ujmują te zagadnienia z perspektywy historyczno-porównawczej, socjologicznej, pedagogicznej i psychologicznej (m.in.: Ariès 1995; Brzeziński 2002; Kehily 2008; Smolińska-Theiss 2014; Szczepska-Pustkowska 2009; Waloszek 2006). Na podstawie literatury można stwierdzić, że edukacja jest odbiciem funkcjonującego w społeczeństwie obrazu dziecka i dzieciństwa. Jaki zatem on jest? Czym kierujemy się w pracy edukacyjnej? Czy jesteśmy w stanie przewyciężyć dysonans między infantylizmem a prawomocnością dziecka?

Danuta Waloszek trafnie wskazuje, że

wiek XXI odziedziczył nierozwiązane problemy dziecka i dzieciństwa, i niestety pogłębia je. Sprzedane, zawłaszczone dzieciństwo przez korporacje, producentów, polityków. Dzieciństwem manipuluje się na niespotykaną dotąd skalę, wszystko dla reklamy, dla zysku, popularności. Najbardziej niebezpieczne są postawy wielu rodziców i pedagogów, którzy na taką manipulację się zgadzają. W wielu rodzinach stawia się dziecko na drodze kariery, w wielu przedszkolach dzieci przestały się bawić, uczyć się – są zabawiane przez aktorów, magików (...). Przedszkola i rodziny przestały wychowywać, zaczęły organizować dzieciom przyszłość, której one nie rozumieją (2014: 35).

Nie jest to jedyny problem XXI wieku związany z „byciem dzieckiem we współczesnym świecie”. Możemy się także zastanowić, czy dorosły rozumie dziecko? Czy gwarantuje mu prawo do samodzielności i samostanowienia?

Zapraszając do lektury kolejnego numeru „Edukacji Elementarnej w Teorii i Praktyce”, zachęcamy do refleksji nad rozumieniem prawa dziecka do pełnomocności i podmiotowości.

Bibliografia

- Ariès A. (1995). *Historia dzieciństwa. Dziecko i rodzina w dawnych czasach*, tłum. M. Ochab, Gdańsk: Wydawnictwo Marabut.
- Brzeziński W. (2002). „Pozytywna” historia dziecka i dzieciństwa w średniowieczu. *Philippe Ariès a historiografia angloamerykańska*, [w:] J. Jundziłł, D. Żołądź-Strzelczyk (red.) *Dziecko w rodzinie i społeczeństwie*. T. I: *Starożytność – Średniowiecze*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, s. 259-275.
- Delors J. (1998). *Raport dla UNESCO Międzynarodowej Komisji do spraw Edukacji dla XXI wieku „Edukacja: jest w niej ukryty skarb”*, <http://www.unesco.org/delors/> [dostęp: 15.01.2019].
- Kehily M.J. (2008). *Zrozumieć dzieciństwo: wprowadzenie w kluczowe tematy i zagadnienia*, [w:] M.J. Kehily (opr.) *Wprowadzenie do badań nad dzieciństwem* Kraków: Wydawnictwo WAM, s. 15-40.
- Smolińska-Theiss B. (2014). *Dzieciństwo jako status społeczny. Edukacyjne przywileje dzieci klasy średniej*, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Szczepska-Pustkowska M. (2009). *Kategoria dziecka i dzieciństwa w nowożytnej myśli pedagogicznej*, [w:] D. Klaus-Stańska, M. Szczepska-Pustkowska (red.) *Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 79-120.
- Waloszek D. (2006). *Pedagogika przedszkolna. Metamorfoza statusu i przedmiotu badań*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Dr hab. Barbara Surma, prof. AIK
 Wydział Pedagogiczny
 Akademia Ignatianum w Krakowie
 e-mail: barbara.surma@ignatianum.edu.pl